

FILMFESZTIVÁL televízióval és nélküle

Tavaly, a negyedik — utolsó — magyar rövidfilmszemle után az egyik tv-rendező a kommentátorok szemére vetette, hogy értékelésükben elmulasztották a televízió rövidfilmtermésének bírálatát és egybevételét a normál rövidfilmekével. Igaz: a két versenytárs tapasztalatcseréje és művészi párhuzamba állítása helyes lett volna, hasznos is. Korábban még azt kellett minduntalan hangoztatni, hogy a filmgyártás és a film-művészet kerek egész, nemcsak a játékfilmek tartoznak oda, hanem a rövidfilmek széles skálája is. Ma már ki kell terjeszteni a műfaji határt és a mozgó vizualitás művészetének egységében arányos helyet biztosítani a filmeknek és a tv-filmeknek.

Tv-filmek a háttérben

Csak hogy ez az összevetés korántsem olyan egyszerű. Már a múlt évben is az akadémizmus meg a rövidfilmszemle két alapvető kategóriájának párhuzamba állítását, hogy a televízió filmjeit külön, a tv-életben, egy meglehetősen hosszú és zártkörű vetítésen mutatták be a zsűrinek. Igaz, a versenyben álló tv-műsorok és filmek kivétel nélkül szerepeltek már a képernyőn is — de hát szétszórtan az esztendőben, s ki vállalhatná, hogy s-örványos emlékei alapján mondjon ítéletet? Az idén ez a tavalyi hiba még kirívóbb lett. Előzetesen ugyan elhangzott olyan ígéret, hogy a tv-versenyfilmjeit a miskolci első magyar rövidfilm- és televízió-rövidfilmszemlével hetében a tv sugározta majd, de ez csak töredékben valósult meg. A fesztivál programjában szerepelt ugyan egy tv-műsor is — öt film, de ezek élvezhetetlenek voltak. A keskenyfilmes tekercesek a nagy moziteremben nem érvényesültek, a vásznon szürke, elmosódott kép jelent meg. Egyébként is: ezek a filmek és műsorok a képernyőre készültek, szerkesztették, kompozíciójuk alkalmaszodott a szobai körülményekhez. S, ami kitűnően érvényesül halikán, szűk családi-baráti körben, az idegenül hangzik, talán elenyészik, ha nagy teremben, nagy közönség előtt kiáltják el.

Pedig igen nagy kár, hogy az első magyar rövidfilmszemlével, amely már nevébe is felvette a tv-t, nem adott alkalmat arra, hogy a két művészeti terület eredményeit és problémáit egybevetse. Bizonyára érdekes következtetésekre lehetett volna jutni az összehasonlításokból.

Filmdivatok

a vásznon és a képernyőn

Itt van például az egyik, nálunk most virágkorába érkezett filmművészeti divat, a *cinéma verité*. A filmesek között sok a híve, számos próbálkozást is láthattunk tőlük, valóban jól azonban csak egyet, *Szemes Marianne Válás Budapest* című filmjét. Itt a témához illő a forma: s egyébként is a rendező a kelendő erélyvel válogatott az anyagban tömörített és kiemelt, vagyis elvégezte azt a nélkülözhetetlen művészi munkát, amely nélkül a *cinéma verité*, ha megannyira a valóságot ábrázolja is, pongyola, sőt unalmas. Míg azonban a filmek esetében mindig feltűnt a divatosság (egyszer azért, mert sikerült, egyébként azért, mert nem), de — figyelmeztetnem — a tv-filmeknél fel sem tűnt, hogy a legújabbjában lényegében ugyan- csak ezzel a módszerrel készült. Lehetséges, hogy ez a divat „jól áll” a tv-ben, de nem annyira a filmekben?

Zay László

Operatanzakosok vizsgálódása az Operaházban

MEGLEHETŐS OVATOS-SÁGRA INTIK a vizsgálódások a beszámoló íróját. Evtől évről szinte szó szerint lehetne újból idézni a fenntartásokat, amelyek ilyenkor a véleményalkotást befolyásolják: reális dolog-e a kritika szokásos mértékét alkalmazni, kész művészekkel szemben támasztott követelményeket számomra kérni vizsgáló növendékek teljesítményeitől? S mivel mégis művészetről és művésznövendékekről van szó, milyen legyen az a méltányos szint, amely a művészet kritériumait sem hagyja figyelmen kívül? Milyen mértékben tekinthetjük mérvadónak a vizsgálódás *egyszeri* benyomását olyan fiataloknál, akiknek egy részét fejlődésük folyamatában alig ismerhetjük (legfeljebb fejlődésük egy-egy meglehetősen távol eső fázisában), s akiknél, énekesek lévén, a pillanatnyi diszpozíció is bizonyos szerepet játszik? Nem utolsó sorban: milyen mértékben lehet «pedagógiai» felelősséget vállalni a leírtakért?

Szerencsére a vizsgálódás-ada impressziók most valamivel tisztábbak, egyértelműbbek és könnyebben csoportosíthatók, mint hasonló alkalmakkor az elmúlt években. Kifejezetten gyenge produkció csak egy fordult elő, s akad figyelmeztetően méltányos tehetséges is — ha «szenzációs» felfedezésekkel, mint már évek óta, sem sem lepett meg az operai utánpótlás seregszemléje. Mindebből talán, az elmúlt néhány év depressziója után, mégis az általános nívó valamelyes emelkedésére lehet következtetni.

AZ IDÉN VÉGZŐ FŐISKOLÁSOK közül kezdjük *Andor Évával*, aki az évek folyamán viszonylag sokszor és sokféle fázisban sokat tudta be fejlődését a nyilvánosság előtt. Enkedtudása különösen a legutóbbi évben sokat fejlődött: eltűnt hangadásának korábbi élessége; éneklése lágyabbá, könnyedebbé, folyékonyabbá vált. Muzikalitása, intelligenciája, tudjuk, régen is jó alapon állott. Könnyű lírai szoprán, szubrett-karakter vált belőle, jó színpadi képességgel — kérdés, hogy nem túlzott, vagy nem korai vállalkozás-e drámaibb színezetű szoprán-szerepekkel kísérleteznie? A két «Manon» közül, amelynek egy-egy részletében vizsgázott — Massenet operájának első felvonásában és Puccini művének utolsó felvonásában — az első feladat illeti jobban képességeit; a Puccini-szerep — s éppen a záró-felvonásban — több eredendő feszültséget, dúsabb drámai színezet követelne, mint amilyenell *Andor Éva* hangja jelenleg rendelkezik. Most, hogy pályájának «felnőtt» szakasza megnyílik majd előtte, meg kell keresnie, ki kell alakítania igazi és végleges szerepét — a helyes felismerésen döntően sok múlik.

Partnere — Des Grieux — mindkét *Manon*-részletben *Kozma Lajos* volt, «mint vendég»: mint a főiskola kötelékéből immár véglegesen elszakadt operaházi énekes. A vizsgálódás környezetében ezáltal már feltétlenül a «hivatásos» színvonalat képviselte; s talán felesleges is volt betegség-okozta kisebb hangindiszpozícióját előre bejelenteni: tehetsége sokkal felszabadultabb bontakozott ki, mint korábban bármikor.

NEM SIKERÜLT a vizsgálódás program egyik legexponáltabb, sokra kötelező műsoroszáma, a «Nílus-parti» *Aida*-részlet — ezt nem lehet mindenestől a balsikerű véletlen számlájára írni, még a vizsgák szokásos bizonytalansági tényezőinek figyelembevételével sem. Mélyebben gyökerező problémák mutattakoztak itt, maguknál a szereplőknél: *Hudoba Rózsánál* például, aki szembeötlő gatlásokkal, énektechnikai ne-

hézségekkel küzd és értékesnek, gazdagnak látszó hangnyersanyagán kívül egyelőre keveset sikerül megmutatnia egyéb képességeiből. *Nagy Sándor* — *Amonasro* — egyszerűen rendkívül kiforrottnak mutatkozott még szerepére, énektechnikai felkészültség és művészi megközelítés dolgában egyaránt; lehetséges (a tavalyi vizsgálódás egy-egy villanása alapján), hogy nem a tehetséggel van különösebb baj, a túl korai próbálkozásról azonban nehéz mit mondunk. A legkényesebb pontja ennek az *Aida*-részletnek pedig a *Radames*-szerep, *Karizs Béla* alakítása volt. A nagy hang pusztá igézte nem teszhet meg a hőstenor-kérdés megoldásának illúziójával. Amit legalábbis ebből a szereplési alkalomból láttunk-hallottunk: a nagy hang nyersnek, csiszolatlanok és modorosnak hangzott, az énekszólamból hiányzott a zeneiség és a művészi megformálás elemi igénye, az alakításból az ábrázolás hitele.

INKABB KONCERTPRODUKCIÓ SZÁMBA MEGY a Händel-féle *Ezio*-részlet — tulajdonképpen egyetlen «scenar»: recitativo-jelenet és ária — s mint ilyen, *Bordás György* elismerésre érdemes énekesi helytállásáról tanúsított; operajelenetként azonban megmosolyogatóan hatott: csupa üres, komikusan túlzott és hamis sablon — vajon nem kellett volna-e itt színpadi játékgyakorlat címén valami értelmes és koncepciózus megoldás gondolkozni? Hitelesebben és otthonosabban mozgott *Bordás György* Massenet *Lescault* hadnagyának karakter-szerepében (*Andor Éva* partnereként): énekesi alkata, jóvalis egyénisége, s eddigi alakításainak tapasztalata is pillanatnyilag elsősorban az ilyenfajta szerepkört teszi megközelíthetővé számára.

A KÉKSZAKÁLLÚ HERCEG VÁRA teljes előadásáról szóló beszámoló, mint az idej operavizsga feladatban és művészi súlyban legjelentősebb vállalkozását a végére hagytuk. Főszereplője *Útó Endre* volt, aki ezzel a vizsgaprodukcióval búcsúzott főiskolai tanulmányaitól, s aki a szerep kultúrájáért, zenei helytállásáért és alakításának töretlen teherbírásiért komoly elismerést érdemel. *Útó Endrének* már eddigi, igen exponált operaházi vendég-alakításai (*Pelléas* Arkel királya, a *Wozzeck* Doktor stb.) is egyértelművé teszik további útját az Operaház színpada felé; a következő évek fogják elődönteni, hogy basszusa ércsedik-e, súlyosodik-e még, és értékes, differenciált képességeihez a

jelentős énekes-egyénség átütő ereje társul-e majd. Már is tapasztalt és rutinos, sokoldalúan használható énekes és muzikus: olyanfajta énekes, aki egy színház életében első pillanattól fogva ragyogóan beválik, s akire a színház bármikor számíthat.

A *Kékszakkállú* előadásának váratlanabbik meglepetése a *Judit* szerepét éneklő *Kovács Eszter*, akit jelentős szerepben először láttunk színpadon. *Fiat*, színpadi pályafutását kezdő énekesnek nem akármilyen vállalkozás *Judit* alakításával, *Bartók* operájának zenei és művészi feladataival bírkozni; imponáló még akkor is, ha a hang jelenlegi tulajdonságai egyelőre nem mindenütt fedik a szerep sötétebb színárnyalait, «mezzóbb» fekvésű. S ha hozzáteszük, hogy *feltűnő tehetséggel* talált szerepébe, s máris bizonyos atmoszférát teremtett maga körül, hogy intelligens és lelkiismeretes felkészültsége, beleérző-képessége mellett az *egyénség* csirait is megsejtette, nem is kell mondanunk, hogy mindezzel további fejlődésére is felhívta figyelmünket. *Maga* a hang is, bár még távolról sem teljes kapacitásával, kibontakozott, érett orgánus, alapszóiban egészséges és szép: megérdemelt az óvatos és gondos fejlesztést.

A *Kékszakkállú* előadásában járték és rendezés dolgában is a vizsgálódások átlagos szintjét meghaladó igényt és érdekességet mutatott. *Mikó András*, mint rendező-tanár az operaházi előadás alapjaiból kiindulva, de különböző más *Kékszakkállú*-előadások tanulságait, leszárt tapasztalatait is szintézisbe foglalva egy újabb, pontosabb és szigorúbb szimbolikájú előadásváltozatot dolgozott ki: bizonyos értelemben mintaprodukciót állított színpadra, amely nem elégedett meg — mint az átlagos hasonló esetek legtöbbjében — a vázlatos játék-sablonokkal, tapasztalatlan és ügyetlen növendékek vázlatos mozgásával és színpadi elhelyezésével.

Örömmel üdvözlöttük *Balázs Béla* visszaállított eredeti szövegét, a sokat jelentő «kulcs»-szimbólumokkal, az illusztráló naturalizmustól jelentős mértékben megtisztított játékot, a gesztusok, mozdulatok művészi stilizációját és szimbolikus kifejezőerejét. *Lám, Ilyesmire* is jó egy vizsgálódás!

Soroljuk fel végül a kisebb epizódi-alakítások szereplőit: *Tóth Pált*, *Simegh Szuzsát*, *Hamari Júliát* Massenet *Manon*-jában, *Erce Margitot* a *Manon*- és az *Aida*-részletben, *Marik Pétert* Händel *Ezio*-jának jelenetében.

Kovács János

Az új zene és a zenei rögtönzés kérdései az ISME konferenciáján

A Zenei Nevelés Nemzetközi Konferenciája csütörtök reggel a pécsi Zeneművészeti szakiskola egy osztályának szolfézs mintatanításával kezdődött *Agocsy László* vezetésével. A munkaközösségi ülésekben ma elsősorban a zenei nevelés és az új zene kapcsolatának kérdéseit vitatták meg, valamint a zenepszichológiai kutatások néhány újabb eredményét. A délelőtti plenáris ülésen először *Vaclav Holzknecht* professzor, a prágai konzervatórium igazgatója tartott előadást «Iskola és új zene» címmel, majd *Sándor Frigyes*, a Zeneakadémia tanára beszélt az új zene szerepéről a magyar hangszeres oktatásban.

A délutáni hangversenyen a budapesti 3. körzeti zeneiskola hallgatói léptek fel. Ezután a délutáni plenáris ülésen a zenei improvizáció nevelési szerepéről tartott előadást *Lilly Friedmann* (NSZK) és *Trude Reich* (Jugoszlávia). Esté a Zeneakadémia és a vilniusi zeneiskola kamarazenekeze és a lipcei Tamás-templom kórusa adott nagyszerű hangversenyt.

Szerdán este a párizsi opera bemutatta *Michel des Comby* francia koreográfus «*Sarracénia*» című 25 perces balettjét, amelyet *Bartók Béla* «Zene háros-, ütőhangszerekre és cselesztára» című művére szerzett.

Nyári kozmetikai cikkek
bőséges választékot talál a
Fővárosi Illatszertoltokban!
ILLATSZERTOLTOK
A FŐVÁROS MINDEN PONTJÁN

NAPLÓ

Július
3

A Tudományos Minősítő Bizottság *Murányi-Kovács Endre* «*Anatole France*» című kandidátusi értekezésének nyilvános vitáját július 7-én tartja a Magyar Tudományos Akadémia felolvasótermében. Az értekezés opponensei: *Mészáros Vilma* és *Dobossy László*, az irodalomtudományok kandidátusai.

A fiatal balettművészek nemzetközi versenyt Várnában rendezik meg július 2—13 között. A zsűri tagjai a többi között: *Galina Ulanova*, *Fjodor Lupukov* balettművészek, *Arnold Askel*, a londoni Királyi Balettskola igazgatója, *Serge Lifar*, a párizsi opera balettmestere és *Felicia Alonzo* kubai primabalerina.

Ismét megfilmesítik *Lev Tolsztojt*. *Anna Karenina* című regényét. Az új szovjet filmben *Anna Kareninát* *Tatjana Szamojlova* alakítja.

A Nemzeti Színház vasárnap a *Lear* király előadásával hivatalosan befejezte évadját és végérvényesen bezárta kapuit a nagyközönség előtt. A színházlatogatók itt többé nem látnak előadást, nem tapsolnak. De a művészek még nem búcsúztak el a régi épülettől. A csütörtöki záporpróba után, augusztusban még visszaférnek régi otthonukba, és itt próbálják az ember tragédiáját, valamint a repertoár-műveket — ideiglenes otthonuk, a Nagymező utcai színház új évadjának műsorarájait.

Maja Pliszceckája, a moszkvai Bolsoj Tyeatr balettagyütésének primabalerinája és partnere, *Nyikolaj Fadejcev* Csajkovszkij *Hattyúk tava* című balettjében a közeljövőben a milánói Scalában vendégszerepel.

«A tenger két partján» címmel *Bulgáriáról* készített színes tájfilmet *Czigány Tamás* rendező. — A MAFILM népszerű tudományos és oktatófilm stúdiójában hazánk legnemesebb nagy vadjáról, a *gimszarvasról* készült film. *Schuller Imre* operatőr több mint két év óta dolgozik a felvételeken, amelyek az ország tizenhét különböző helyén készültek.

A Debreceni Orvostudományi Egyetem a Német Demokratikus Köztársaság, Lengyelország és Csehszlovákia egyetemével kialakított kapcsolata révén az idén megvalósítja a csere-famulálást. Csütörtökön Debrecenből dr. *Szegedi Gyula* tanárségű vezetésével harmadéves orvostanhallgatók utaztak Kassára. Csereként Pozsonyból érkezett csütörtökön 17 orvostanhallgató Debrecenbe egyhónapos kórházi gyakorlatra.

SZÍNHÁZAK MAI MŰSORA

Fővárosi Operettszínház: Csütörtökön csillagok (7) — Fővárosi Nagycirkusz: A Holland Nagycirkusz vendégjátéka (fél 8) — Kiscelli Múzeum Parkja: A lipcei Tamás-templom kórusa (1. sorozat 1.) (8) (Rossz idő esetén: 1-án) — Városmajori Színpad: *Armány és szerelem* (a szőlőki Szolgálat Színház vendégjátéka) (8).

JULIUS 4-ÉN NYIT
a főváros közkezdveit
nyári szórakozóhelye,
a
margitszigeti
VÖRÖSMARTY
KERTMOZI
Műsor:
SÁNDOR MÁTYÁS

Verne Gyula romantikus regénye színes, szélesvásznú francia—olasz—spanyol filmben
*
Korhatár nélkül
*
Előadások minden este 8 órakor
*
Péntárnyítás: délután 5 órakor

ORWO FILM

KAPHATÓ
AZ
OFOTÉRI
JULIUSI
JULIUSI